

KLAGANDE

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

MOTPART

Stadsområdesnämnd Öster i Malmö kommun
205 80 Malmö

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten i Malmös dom den 13 april 2016 i mål nr 2235-16, se bilaga A

SAKEN

Personlig assistans

KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

Kammarrätten upphäver underinstansernas avgöranden och förklarar att [REDACTED] ska anses tillhöra personkretsen i 1 § 3 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, LSS. Målet visas åter till Stadsområdesnämnden Öster i Malmö kommun för prövning av övriga förutsättningar för personlig assistans enligt ansökan.

YRKANDEN M.M.

[REDACTED] yrkar att hon ska beviljas personlig assistans och anför följande. Hon tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS. Flera läkare har bedömt hennes tillstånd som varaktigt och att hon är helt beroende av omfattande insatser i hemmet samt ständig tillsyn.

Stadsområdesnämnden Öster i Malmö kommun yrkar att överklagandet ska avslås och anför följande. Den 19 april 2016 ansökte [REDACTED] på nytt om biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till sådan insats. Efter att en ADL-bedömning genom observation genomförts bedöms hon tillhöra personkretsen i 1 § 3 LSS. [REDACTED] ansökan avslogs dock eftersom hennes behov av hjälp med de grundläggande behoven var av så ringa karaktär.

SKÄLEN FÖR KAMMARRÄTTENS AVGÖRANDE

I målet är ostridigt att [REDACTED] funktionshinder är varaktigt och att det inte beror på normalt åldrande. Underinstanserna har dock bedömt att det utöver hennes makes uppgifter inte finns stöd för att hennes funktionshinder är stort och förorsakar sådana betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och omfattande behov av stöd och service som förutsätts för att hon ska höra till personkretsen i 1 § 3 LSS.

[REDACTED] har efter förvaltningsrättens dom lämnat in en ny ansökan om personlig assistans och medverkat vid en ADL-bedömning genom observation. Stadsområdesnämnden har därefter bedömt att hon tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS. Vad som kommit fram av ADL-bedömningen ger tillsammans med den medicinska utredningen stöd för att hennes funktionshinder, även vid tidpunkten för den i målet aktuella ansökan, var stort och förorsakade henne betydande svårigheter i den dagliga livsföringen samt att hon hade ett omfattande behov av stöd och service. Hon får därför anses höra till personkretsen enligt 1 § 3 LSS redan vid denna tidpunkt. Frågan om övriga förutsättningar då var uppfyllda för att bevilja [REDACTED] [REDACTED] personlig assistans har dock inte prövats. Eftersom kammarrätten som första instans inte kan pröva dessa förutsättningar ska målet visas åter till stadsområdesnämnden för prövning.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B (formulär 1).

Petter Classon

Liselotte Tagaeus

Sofia Carlsson Wramsmyr
referent

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I MALMÖ
Avdelning 1

DOM
2016-04-13
Meddelad i
Malmö

Mål nr
2235-16

KLAGANDE

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]

MOTPART

Stadsområdesnämnd Öster i Malmö kommun
205 80 Malmö

ÖVERKLAGAT BESLUT

Stadsområdesnämndens beslut den 11 februari 2016

SAKEN

Personkretstillhörighet

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Förvaltningsrättens interimistiska beslut den 8 mars 2016 upphör därmed att gälla.

Dok.Id 310984

Postadress
Box 4522
203 20 Malmö

Besöksadress
Kalendegatan 6

Telefon
040-35 35 00
E-post: kansli1.fma@dom.se
www.forvaltningsrattenimalmo.domstol.se

Telefax
040-97 24 90

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00-16:00

BAKGRUND

Stadsområdesnämnden avslög [REDACTED] ansökan om personlig assistans enligt 9 § 2 lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS. Beslutet motiverades i huvudsak med att [REDACTED] inte bedöms tillhöra personkretsen enligt 1 § LSS.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

[REDACTED] yrkar att hon ska beviljas personlig assistans i sökt omfattning och anför i huvudsak följande. Hon har tidigare beviljats insatsen personlig assistans på samma medicinska underlag, som sedan år 2015 har förstärkts med beskrivning av att hon har försämrats i sin grundsjukdom.

[REDACTED] hänvisar till bl.a. kallelse till vårdcentralen den 11 april 2016 samt journalanteckningar den 10 september 2015 och den 2 mars 2016.

Stadsområdesnämnden anser att överklagandet ska avslås och anför i huvudsak följande. Under hembesöken som ägde rum den 26 och 29 maj 2015 lämnade [REDACTED] genom sin make en beskrivning av sitt hjälpbehov. [REDACTED] informerades under båda dessa hembesök om att det finns ett behov av att komplettera de medicinska underlagen med en ADL-bedömning. Hon informerades återigen om vikten av en ADL-bedömning genomförd genom observation den 21 och 22 oktober 2015 under telefonsamtal samt den 10 december 2015 under ett personligt möte. Kontakt har tagits med psykiatrisk öppenvård för att be dem vara behjälpliga med att genomföra en ADL-bedömning genom observation. Arbetsterapeut från psykiatrins öppenvård lämnar ett skriftligt svar den 10 september 2015, där det sammanfattningsvis framgår att en ADL-bedömning genom observation inte har varit möjlig. Under utredningen har även kontakt tagits med sjukgymnast för att inhämta underlag som kan ligga till grund för bedömning.

Beslut om avslag fattades då läkarutlåtandet ensamt inte bedömdes styrka att [REDACTED] tillhör personkretsen enligt 1 § 3 LSS. [REDACTED] har därefter via sin dotter den 15 februari 2016 tackat ja till att kommunens arbetsterapeut genomför en ADL-bedömning genom observation.

Kurator på vuxenpsykiatrimottagning har via telefon framfört att det inte är sannolikt att [REDACTED] kommer att kunna klara av att genomföra en ADL-bedömning. Av utredningen framgår dock att [REDACTED] under en längre tid träffade vårdcentralens sjukgymnast två gånger i veckan under en timme per tillfälle. Under telefonkontakt med sjukgymnast den 26 oktober 2015 framkom inte att [REDACTED] inte skulle kunna klara av att genomföra sin sjukgymnastik på grund av hallucinationer. En ADL-bedömning genomförs i hemmet under två till tre tillfällen och kan anpassas för att genomföras utifrån den enskildes förutsättningar. Läkarintygen underkänns inte. Ytterligare ett läkarutlåtande eller komplettering av sådana bedöms dock inte motsvara underlaget en ADL-bedömning genom observation tillför ärendet, varför någon kontakt med läkaren för komplettering inte har tagits. Under utredningen har möten hållits med ansvarig handläggare, [REDACTED] och hennes make vid tre tillfällen. Vid ett av dessa möten har även kuratorn från vuxenpsykiatrimottagningen deltagit. Utöver detta har skriftligt underlag inhämtats från olika tjänstemän och nödvändiga kontakter tagits. Utifrån detta underlag har en rättssäker bedömning kunnat göras, varför inga tjänstemannamöten är aktuella. Det medicinska underlaget bedöms inte styrka att [REDACTED] tillhör personkretsen enligt 1 § 3 LSS.

Förvaltningsrätten har i beslut den 8 mars 2016 förordnat att [REDACTED] från och med den 11 mars 2016 har rätt till personlig assistans med 16 timmar per vecka.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Tillämpliga bestämmelser m.m.

Av 1 § lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktionshindrade, förkortad LSS, framgår att lagen innehåller bestämmelser om insatser för särskilt stöd och särskild service åt personer

1. med utvecklingsstörning, autism eller autismliknande tillstånd,
2. med betydande och bestående begåvningsmässigt funktionshinder efter hjärnskada i vuxen ålder föranledd av yttre våld eller kroppslig sjukdom, eller
3. med andra varaktiga fysiska eller psykiska funktionshinder som uppenbart inte beror på normalt åldrande, om de är stora och förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd eller service.

Av 7 § LSS framgår bl.a. att de personer som omfattas av 1 § har rätt till insatser i form av särskilt stöd och särskild service enligt 9 § 1–9, om de behöver sådan hjälp i sin livsföring och om deras behov inte tillgodoses på annat sätt. Den enskilde ska genom insatserna tillförsäkras goda levnadsvillkor. Insatserna ska vara varaktiga och samordnade. De ska anpassas till mottagarens individuella behov samt utformas så att de är lätt tillgängliga för de personer som behöver dem och stärker deras förmåga att leva ett självständigt liv.

Enligt 9 § 2 LSS är biträde av personlig assistent eller ekonomiskt stöd till skäligen kostnader för sådan assistans, till den del behovet av stöd inte täcks av beviljade assistanstimmar enligt 51 kap. socialförsäkringsbalken, en av de insatser som den angivna personkretsen kan ha rätt till.

Av förarbetena till lagen (prop. 1992/93:159 s. 55 f. och 168 f.) framgår bl.a. följande beträffande 1 § 3 LSS. Funktionshindren ska vara varaktiga,

dvs. inte vara av tillfällig eller mer övergående natur, samt ha en sådan karaktär eller omfattning att de starkt påverkar flera viktiga livsområden samtidigt, t.ex. boende, fritid eller behov av habilitering eller rehabilitering. Det gäller t.ex. om en person till följd av funktionshinder dagligen är mycket beroende av hjälpmedel eller har återkommande behov av en annan persons hjälp för den dagliga livsföringen i bl.a. boendet eller för att förflytta sig, meddela sig med andra eller ta emot information. Med betydande svårigheter i den dagliga livsföringen menas bl.a. att den enskilde inte på egen hand kan klara vardagsrutiner som toalettbestyr och hygien, påklädning, mathållning, kommunikation, förflyttning inomhus eller utomhus, sysselsättning och nödvändig träning eller behandling. Det kan också handla om att kunna göra sig förstådd eller att förstå sin ekonomi. Ett omfattande behov av stöd eller service kan vara behov av hjälp med toalettbesök, påklädning, matlagning, skrivning och läsning, förflyttning m.m. En bedömning av en persons behov av stöd eller service måste alltid ske utifrån en sammanvägning av medicinska, sociala och psykologiska faktorer. För människor med flera funktionshinder måste den samlade effekten bedömas.

Förvaltningsrättens bedömning

Frågan i målet är om [REDACTED] tillhör personkretsen i 1 § 3 LSS. Hon har tidigare ansetts tillhöra personkretsen och varit beviljad personlig assistans. Beslutet har sedan år 2005 förlängts vid flera tillfällen. Att konsekvenserna av en funktionsnedsättning, vad gäller både svårigheter i den dagliga livsföringen och behovet av stöd och service, kan variera i såväl tiden som från individ till individ medför att även bedömningen av om en person tillhör personkretsen enligt LSS kan variera över tid. Bedömning av en funktionsnedsättnings konsekvenser i dessa avseenden måste därför ta sin utgångspunkt i den enskildes aktuella livssituation (jfr Kammarrätten i Göteborgs dom den 4 september 2015 i mål nr 2556-14).

Vad beträffar frågan om [REDACTED] hör till personkretsen enligt 1 § 3 LSS är det ostridigt att hennes funktionshinder är varaktiga och inte beror på normalt åldrande. Frågan är om funktionshindren är stora och om de förorsakar betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service.

[REDACTED] har en psykisk sjukdom som medför svårigheter i den dagliga livsföringen. Omfattningen av [REDACTED] funktionshinder bygger främst på uppgifter från hennes make som även är hennes personliga assistent. [REDACTED] och hennes make uppger att [REDACTED] är i behov av hjälp i boendet och i hennes fritid samt att maken hjälper henne med allt. Maken uppger vidare att [REDACTED] är i behov av hjälp med att sköta sin personliga hygien, av- och påklädning, matlagning samt städning. Enligt maken är [REDACTED] rullstolsburen utomhus och han kör rullstolen. Maken uppger att [REDACTED] klarar av att kommunicera men att hon är i behov av hjälp för att komma ihåg vad som sagts.

Av den medicinska utredningen framgår att [REDACTED] i viss utsträckning behöver hjälp för att klara den dagliga livsföringen. Det framgår bl.a. att hon använder rullstol utomhus och rollator i hemmet. Enligt det medicinska underlaget är hon vidare i behov av utökad hjälp och tillsyn. Specialistläkaren [REDACTED] har visserligen i ett läkarintyg den 30 mars 2004 uppgett att det kommit fram att [REDACTED] är yr och ramlar ofta samt att hon får hjälp för att komma ut och inte klarar sig själv i hemmet. Av det aktuella intyget går dock inte att utläsa om bedömningen grundar sig på objektiva undersökningsfynd eller uppgifter från [REDACTED]. Det är även oklart om bedömningarna i övrigt medicinskt underlag grundar sig på undersökningar och läkarnas egna iakttagelser. Inte heller någon närmare precisering av [REDACTED] svårigheter i den dagliga livsföringen eller omfattningen av hennes behov av stöd och service framgår av det medicinska underlaget. Vid detta förhållande hade det varit av särskilt värde med

en närmare utredning som bygger på observation av [REDACTED] för-
måga att klara olika moment i sin vardag.

I målet finns det utredning i form av arbetsterapeutisk bedömning daterad den 8 juni 2015. Det har dock kommit fram att bedömningen i huvudsak bygger på [REDACTED] och hennes makes utsagor och inte arbetsterapeutens egna iakttagelser och observationer. Av utredningen framgår vidare att [REDACTED] vid flera tillfällen har informerats om vikten av att komplettera det medicinska underlaget genom att medverka i en ADL-bedömning genom observation. Hon har dock tackat nej till detta och valt att inte medverka aktivt vid hembesök. En ADL-bedömning kan anpassas för att genomföras utifrån den enskildes förutsättningar. Det medicinska underlaget ger enligt förvaltningsrättens mening inte stöd för att det inte skulle vara möjligt för [REDACTED] att medverka i en sådan bedömning genom observation om den anpassas utifrån hennes egna förutsättningar.

Förvaltningsrätten anser därmed att den utredning som finns i dagsläget inte ger stöd för bedömningen att [REDACTED] funktionshinder är stora och förorsakar sådana betydande svårigheter i den dagliga livsföringen och därmed ett omfattande behov av stöd och service som förutsätts för att hon ska höra till personkretsen enligt 1 § 3 LSS. Hon uppfyller således inte samtliga de krav som krävs för att hon ska omfattas av personkretsen enligt LSS. Överklagandet ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1B)

Simon Isaksson

I avgörandet har även nämndemännen Brita Altestedt, Ingemar Andersson och Krister Andersson deltagit.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Den som vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska skriva till Kammarrätten i Göteborg.

Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

För att kammarrätten ska kunna ta upp Ert överklagande måste Er skrivelse ha kommit in till förvaltningsrätten **inom tre veckor** från den dag då Ni fick del av domen/beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Om sista dagen för överklagande infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att besvärshandlingen kommer in nästa vardag.

Om klaganden är en part som företräder det allmänna, ska överklagandet alltid ha kommit in inom tre veckor från den dag beslut meddelades.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress där klaganden kan nå för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.
2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Den som vill överklaga kammarrättens avgörande ska skriva till Högsta förvaltningsdomstolen. Skrivelsen ställs alltså till Högsta förvaltningsdomstolen *men ska skickas eller lämnas till kammarrätten*.

Överklagandet ska ha kommit in till kammarrätten *inom tre veckor* från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagande för det allmänna räknas dock från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagande infaller på en lördag, söndag eller helgdag, midsommar-, jul- eller nyårsafton, räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i Högsta förvaltningsdomstolen krävs att *prövningstillstånd* meddelas. Högsta förvaltningsdomstolen lämnar prövningstillstånd om det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas eller om det finns synnerliga skäl till sådan prövning, såsom att det finns grund för resning eller att målets utgång i kammarrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Om prövningstillstånd inte meddelas står kammarrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till Högsta förvaltningsdomstolen varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla följande uppgifter;

1. den klagandes namn, person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Dessutom ska adress och telefonnummer till arbetsplatsen och eventuell annan plats där klaganden kan nås för delgivning lämnas om dessa uppgifter inte tidigare uppgetts i målet. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras är det viktigt att anmälan snarast görs till Högsta förvaltningsdomstolen
2. det beslut som överklagas med uppgift om kammarrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet
3. de skäl som klaganden vill åberopa för sin begäran om att få prövningstillstånd
4. den ändring av kammarrättens beslut som klaganden vill få till stånd och skälen för detta
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.